

УДК 331.101.262

СТАН ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Фоменко В.В. здобувач ВО, Антощенкова В.В. д.е.н., доцент

Державний біотехнологічний університет

У роботі обґрунтовано стан трудових ресурсів задіяних в сільськогосподарському виробництві, локомотиві української економіки, який показує високий рівень адаптивності та знову стає активним на ринку праці.

Військове вторгнення Російської Федерації 24 лютого 2022 року в Україну призвело до значних соціальних, економічних та екологічних втрат, в тому числі в агропромисловому секторі. За попередніми оцінками Світового банку, внаслідок збройної агресії Російської Федерації економіка України у 2022 році зазнала спаду на 29,2 відсотка. У той же час витрати на відновлення України зросли вже до 411 млрд дол. США. Ця сума більш ніж удвічі перевищує розмір економіки країни 2021 довоєнного року.

Сільське господарство – це локомотив української економіки. Україну історично називають житницею Європи, оскільки тут зосереджено близько 25% світових чорноземних ґрунтів, відомих високим рівнем родючості[1, с.158]. Країна також є найбільшим у світі експортером соняшникової олії та одним із найбільших – зерна. Збройна агресія Російської Федерації проти України порушує нормальне функціонування сільського господарства, призводить до соціально-економічних втрат у цій сфері і негативно впливає на продовольчу безпеку світу. В табл. 1 проаналізовано кількість найманих працівників в сільському господарстві за 2010-2021 роки (за даними Державної служби статистики України).

Таблиця 1. Кількість найманих працівників в сільському господарстві за 2010-2021 роки

	2010	2015	2019	2020	2021	2021 р. у % до 2010 р.
Усього, тис.осіб	8064,2	5930,0	6369,6	6413,5	6289,7	78,0
Сільське, лісове та рибне господарство	724,8	569,4	535,0	506,5	502,9	69,4
у т.ч. сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних із ними послуг	647,3	502,7	473,8	451,4	448,4	69,3
У відсотках до загального підсумку, %						
Усього, %	100	100	100	100	100	-
Сільське, лісове та рибне господарство	9,0	9,6	8,4	7,9	8,0	-1 в.п.
у т.ч. сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних із ними послуг	8,0	8,5	7,4	7,0	7,1	-0,9 в.п.

До моменту повномасштабного вторгнення і великої війни кількість найманих працівників в сільському господарстві, мисливстві та наданні пов'язаних із ними послуг за 2010-2021 роки скоротилася на 30,7% і становила 448,4 тис.осіб. У відсотках до загального підсумку це становило у 2021 році 7,1%. Ця частка за досліджуваний період скоротилася на 0,9 в.п. Агросектор є лідером

за кількістю неофіційно зайнятих в Україні – у 2021 році офіційна зайнятість становила 0,58 млн осіб проти 1,46 млн, за даними Держстату.

Збройна агресія Російської Федерації вкрай негативно впливає на сільськогосподарську виробничу систему: порушуються ланцюги створення вартості та постачання, ціни є непередбачуваними, сільське населення страждає. Хоча наслідки збройної агресії більш суттєві в прифронтових областях, вони відчутні і на решті території країни. Витрати на виробництво сільськогосподарської продукції через збройну агресію відчутно зростають по всій країні та негативно впливають на доходи сільськогосподарських підприємств: за 2022 рік задекларовано на 6% більше збиткових господарств. При цьому втрати державного бюджету від ненадходження відповідних податкових платежів становлять 11,0 млрд гривень. До закінчення збройної агресії неможливо точно розрахувати обсяг втрат, яких зазнав український агросектор, проте можна констатувати наявність значних ризиків часткової або повної втрати та знищення машин, обладнання, складських приміщень, худоби, багаторічних насаджень та запасів, а також масштабних пошкоджень сільськогосподарських угідь на території тих областей України, які опинилися в зоні проведення воєнних (бойових) дій, або на територіях, які перебували чи перебувають у тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні), а це 15,5 млн т запасів зернових, 34,8 % поголів'я сільськогосподарських тварин та 48,5 % сільськогосподарської техніки.

Мобілізація та міграція населення призводить до скорочення трудових ресурсів і дефіциту кваліфікованих кадрів окремих напрямків спеціалізації. Спостерігається підвищений попит на фахівців сільського господарства, так у січні 2023 р. кількість вакансій в агросекторі збільшилася на 32,9% у порівнянні з груднем 2022 р., показавши найбільший темп зростання з усіх галузей. Частина з цих вакансій – сезонні роботи, проте значна кількість вакансій стосується вузьких спеціалізацій. У лютому ринок праці продовжив відновлюватися: кількість вакансій збільшується, заробітна плата зростає, конкуренція знижується, центральні та південні області України оживають. Робоча сила, кількість населення, кількість роботодавців і споживачів – дуже пов'язані речі, які мають значний рекурсивний зв'язок. Населення – це не тільки працівники, це і роботодавці – ті, хто створюють робочі місця, і ті, хто формують попит. Безпекові ризики – не єдиний чинник, який зараз впливає на ринок праці.

Список використаних джерел

1. Артеменко А.К., Антощенко В.В., Пономарьова М.С. Мотивація та стимулювання праці в ефективному управлінні та інноваційній діяльності підприємства. Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва, Серія «Економічні науки». № 1, 2020 р. С.152-164.

2. Антощенко В. Основні елементи ресурсного потенціалу сільськогосподарського підприємства як основа економічної та продовольчої безпеки. Економічний аналіз. 2020. Том 30. № 3. С. 291-298.

3. Вплив війни на прибутковість сільськогосподарського виробництва. Міністерство аграрної політики та продовольства України за підтримки

Глобального фонду зі зменшення ризиків катастроф і відновлення (GFDRR).
URL: <https://minagro.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/viyini-na-prib>.

УДК 346.232:338.2

РОЗРОБКА ПЛАНУ МІСЦЕВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ SWOT АНАЛІЗ

Шацько Т.І. здобувач ВО, Онегіна В.М. д.е.н., професор

Державний біотехнологічний університет

У роботі обґрунтованою актуальність застосування SWOT аналізу в розробці плану місцевого економічного розвитку.

SWOT аналіз – це інструмент, що дає можливість зробити комплексний аналіз стану розвитку ОТГ. Дозволяє зрозуміти, які у громади є сильні та слабкі сторони, визначити можливості, що відкриваються перед нею, та зовнішні фактори, що можуть перешкоджати досягненню цілей розвитку.

Основоположником SWOT-аналізу став Альберт Хамфрі, консультант з менеджменту. У 60-х роках він вивчав причини провалів компаній, а в процесі розробив SOFT-аналіз (Satisfactory, Opportunities, Fails, Threats). Вперше термін SWOT-аналіз запроваджено Кеннетом Ендрюсом. 1963 року на конференції з проблем бізнес-політики озвучено схожу на сучасну методику. У ній помилки замінили на можливості. Пізніше Хайнц Вайріх запропонувала використовувати SWOT-аналіз як матрицю 2 x 2. Саме матриця стала завершальним кроком у побудові аналізу: за нею легше зробити висновки та знайти правильні стратегії для бізнесу. Свот-матриця – це 4 квадрати з тактичними діями [1, с.158].

Переваги методу SWOT аналізу: • оперативний, універсальний та легкий у застосуванні; • потребує незначних ресурсів; • ефективний на початкових фазах роботи над стратегіями та концепціями просторового розвитку;

Недоліки методу: • суб'єктивність та залежність від учасників аналізу; • якісний і не включає кількісних оцінок та конкретних статистик.

До сильних та слабких сторін належать внутрішні аспекти, чинники та ресурси – такі, що перебувають у власності громади, або які вона може контролювати. Сильні та слабкі сторони визначають сучасний стан ОТГ.

Можливості та загрози – це зовнішні фактори та тенденції – такі, що можуть вплинути на розвиток громади, але не перебувають під її контролем. Наприклад, географічне розташування ОТГ визначає можливості або загрози. Можливості та загрози також відображають можливі майбутні зміни, викликані даними факторами. Часто один і той самий фактор може розглядатись водночас і як сильна, і як слабка сторона, або можливість та загроза [2].

Послідовність дій SWOT аналізу складається з наступних етапів.

Підготовчий аналітичний етап. Підготовка резюме ключових результатів секторального аналізу ОТГ, їх розподіл на 4 сегменти SWOT. Підготовка витягу із PESTLE аналізу, класифікація факторів за 4-ма сегментами SWOT. Оцінка стратегій та планів соціально-економічного розвитку